

RAPORT Z EWALUACJI WSTĘPNEJ WERSJI PRODUKTU FINALNEGO

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Temat innowacyjny:

„Poszukiwanie nowych, skutecznych metod aktywizacji zawodowej i społecznej grup docelowych wymagających szczególnego wsparcia”

Nazwa projektodawcy:

Fundacja Aktywności Obywatelskiej – Lider projektu
Fundacja Likejon – Partner 1 projektu
Europerspektywa Beata Romejko– Partner 2 projektu

Tytuł projektu:

„PI ART-AKTYWATOR”

Spis treści

Spis treści	3
I. Koncepcja przeprowadzenia badania.....	4
Założenia projektu	4
II. Główne założenia i cele badania ewaluacyjnego	10
1. Przedmiot i cel badania ewaluacyjnego.....	10
2. Metody i kryteria ewaluacji	11
3. Kluczowe pytania badawcze	15
III. Analiza ewaluacyjna wstępnej wersji produktu finalnego w kontekście pytań badawczych:	17
a. Podręcznik aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy z woj. lubelskiego,	
b. Platforma internetowa ART-AKTYWATOR,	
c. Instrukcja do platformy internetowej ART-AKTYWATOR,	
d. Scenariusz szkoleniowy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy z woj. lubelskiego.	
IV. Wnioski i rekomendacje	48

I. KONCEPCJA PRZEPROWADZENIA BADANIA

ZAŁOŻENIA PROJEKTU

Projekt „PI ART-AKTYWATOR” ma na celu opracowanie oraz testowanie, a następnie wdrożenie na terenie województwa lubelskiego innowacyjnych rozwiązań w zakresie skuteczniejszych metod aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem, którzy ukończyli kierunki artystyczne oraz związane z kulturą i pozostają bez zatrudnienia przez okres 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej.

Celem ogólnym opracowania innowacyjnego produktu finalnego w ramach projektu jest wdrożenie i upowszechnienie spójnego systemu wsparcia instytucjonalnego, które umożliwiłoby wejście na rynek pracy osobom, które ukończyły wyższą uczelnię na kierunkach związanych z kulturą i sztuką i borykają się z problemami z wejściem na rynek pracy i utrzymania się na nim. Innowacyjne rozwiązania w założeniu stanowić mają narzędzia i instrumenty do wykorzystania przez wszystkie podmioty rynku pracy, które działają na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej grup docelowych projektu, w tym: publiczne służby zatrudnienia, biura karier, organizacje pozarządowe itp., jak też do wykorzystania przez samych odbiorców (platforma internetowa ART-AKTYWATOR). Tym samym głównym wskaźnikiem celu jest implementacja produktów finalnych w praktykę określonych użytkowników zarówno na poziomie metod pracy, jak też systemów zarządzania.

Głównym celem projektu jest wzrost adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób (16 kobiet i 4 mężczyzn) z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy

pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, poprzez zastosowanie innowacyjnego modelu ART-AKTYWATOR.

Grupa docelowa projektu / innowacji to:

1. Użytkownicy w wymiarze docelowym:

- wszystkie podmioty rynku pracy, których cele statutowe umożliwiają tworzenie i prowadzenie klastrów, min. NGO, biura karier, publiczne służby zatrudnienia itp.,

2. Odbiorcy w wymiarze docelowym:

- Wszystkie osoby z wykształceniem wyższym po kierunkach związanych z kulturą, pozostający bez pracy w województwie lubelskim.

W ramach przeprowadzonej w pierwszym etapie projektu analizy zdiagnozowano, iż w ramach aktualnie dostępnej oferty instytucji rynku pracy jak i samych uczelni wyższych trudno jest zidentyfikować w województwie lubelskim bezpośrednio dedykowane działania na rzecz aktywizacji zawodowej absolwentów kierunków artystycznych i związanych ze sztuką. Dostępne formy wsparcia obciążone są kilkoma wadami: nie są dostosowane do specyfiki grupy docelowej, jaką są absolwenci kierunków artystycznych, np., w ramach projektów mają one ograniczony zasięg (nie są nimi objęci wszyscy studenci), jak też nie posiadają waloru kompleksowości – tj. brakuje im wielu ważnych elementów z punktu widzenia praktycznego podejścia do zawodu czy elementów przedsiębiorczości. W odpowiedzi na brak w regionie lubelskim spójnego systemu wsparcia absolwentów uczelni wyższych po kierunkach związanych z kulturą i sztuką w ramach projektu, opracowany został kompleksowy model aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem, które nie podjęły pracy

w okresie 12 m-cy po ukończeniu uczelni wyższej, który stanowi wielopłaszczyznowy model wspomagający wejście na rynek pracy i aktywizację społeczną poprzez wypracowaną metodologię pracy i współpracy z grupą docelową na narzędziu internetowym (platforma internetowa ART-AKTYWATOR).

Na produkt finalny składają się następujące produkty pośrednie:

- 1) PP1 – „Artysta to także zawód! Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką” - podręcznik aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, z woj. lubelskiego, który w założeniu projektu ma stanowić kompendium wiedzy jak aktywować zawodowo i społecznie grupę docelową, tj. szczegółowy opis metodologii pracy z grupą docelową: kanały i sposoby rekrutacji, ustalenie ścieżki kształcenia dostosowanej do odbiorców, możliwość korzystania z platformy ART-AKTYWATOR, pomoc w wypracowaniu biznesowego wizerunku, utrzymania długofalowych rezultatów i inne;
- 2) PP2 – Platforma internetowa ART-AKTYWATOR www.art-aktywator.pl – stanowiąca w założeniach projektu wielopłaszczyznowe, kompleksowe narzędzie IT, złożone z kilku modułów m.in. a) płaszczyzny komunikacji między Instytucjami Rynku Pracy (IRP), a osobami poszukującymi pracy (wymiana informacji o ofertach szkoleniowych i doradczych), b) modułu zamówień na usługi i towary przez osoby fizyczne, przedsiębiorców, instytucje kultury, c) modułu ofert pracy dla osób z dziedziny kultury,

modułu umożliwiającego prowadzenie szkoleń e-learningowych, d) fora wymiany informacji, porad i doświadczeń pomiędzy grupami docelowymi;

- 3) PP3 – Instrukcja do platformy internetowej ART-AKTYWATOR – dokument objaśniający proces instalacji, obsługi, logowania, rozwiązywania problemów, technicznych, moderowania, selekcji i zamieszczania informacji, co w założeniach projektu ma w sposób przejrzysty i prosty nauczyć użytkowników korzystania z narzędzia internetowego.
- 4) PP4 – Scenariusz szkoleniowy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, z woj. lubelskiego wraz z kompletem materiałów szkoleniowo-warsztatowych i wytycznymi dla trenerów. Scenariusz obejmie następujące moduły:
 - a) „Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy”
 - b) „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing, reklama, promocja, PR”
 - c) „Jak sprzedawać wytwory kultury? Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”
 - d) „Jak chronić własność intelektualną? - prawo autorskie, prawo własności przemysłowej”

Według założeń projektu wypracowane powyżej produkty pośrednie powinny przyczynić się do osiągnięcia celów szczegółowych projektu jakimi są:

Cel szczegółowy 1. – Wzrost wiedzy i umiejętności w zakresie biznesowego wykorzystania potencjału kreatywnego osób (16 kobiet i 4 mężczyzn) z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy z woj. lubelskiego w okresie 1.07.2012-31.07.2014,

Cel szczegółowy 2. – Zwiększenie możliwości współpracy i dialogu pomiędzy osobami pozostającymi bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy z woj. lubelskiego

z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, a przedsiębiorcami, instytucjami rynku pracy i kultury w regionie w okresie 1.07.2012-31.07.2014,

Cel szczegółowy 3. – Wzrost możliwości skutecznego aktywizowania na regionalnym rynku pracy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy

z woj. lubelskiego przez instytucje rynku pracy poprzez utworzenie, wdrożenie

i włączenie innowacyjnego modelu ART-AKTYWATOR w okresie 1.07.2012-31.07.2014.

Na etapy realizacji projektu składają się

- 1) Przeprowadzenie badań i analiz – pogłębiona diagnoza problemu – etap 1
- 2) Opracowanie wstępnej wersji produktu finalnego i strategii wdrażania projektu– etap 1
- 3) Testowanie opracowanego Produktu Finalnego – etap 1
- 4) Analiza wyników testowania i opracowania finalnej wersji Produktu Finalnego – etap 2
- 5) Ewaluacja zewnętrzna Produktu Finalnego - etap 1 i 2
- 6) Upowszechnienie i włączanie do głównego nurtu polityki wypracowanego modelu wsparcia – etap 1 i 2

II. KONCEPCJA PRZEPROWADZENIA BADANIA

1. PRZEDMIOT I CEL BADANIA EWALUACYJNEGO

Celem niniejszej ewaluacji jest ocena wstępnej wersji produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego „PI ART-AKTYWATOR”, składającego się z czterech wymienionych powyższej produktów pośrednich:

- a) „Artysta to także zawód! Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką” - podręcznik aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej,
 - b) Platforma internetowa ART-AKTYWATOR www.art-aktywator.pl,
 - c) Instrukcja do platformy internetowej ART-AKTYWATOR,
 - d) Scenariusz szkoleniowy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, z woj. lubelskiego wraz z kompletem materiałów szkoleniowo-warsztatowych i wytycznymi dla trenerów,
- wypracowanych w ramach I etapu realizacji projektu.

Wymiar przedmiotowy – badanie dotyczy projektu „PI ART-AKTYWATOR” realizowanego w partnerstwie następujących instytucji: Fundacja Aktywności Obywatelskiej – Lider projektu, Fundacja Likejon – Partner 1 projektu, Europerspektywa Beata Romejko – Partner 2 projektu.

Wymiar czasowy – badanie dotyczy okresu od rozpoczęcia realizacji projektu od 1 lipca 2012 r. do 28 lutego 2013 r.

2. METODY I KRYTERIA EWALUACJI

Niniejsze badanie wstępnej wersji produktu finalnego ma charakter ewaluacji zewnętrznej – tj. prowadzonej przez podmiot zewnętrzny niezależny od realizatorów projektu.

Ze względu na etap projektu ewaluacja ma charakter (on-going), tj. prowadzonej okresowo przez cały okres trwania projektu, co ma na celu ocenę i poprawę wdrażania projektu, doskonalenie wypracowywanych w trakcie jego realizacji produktów pośrednich, podnoszenie poziomu ich jakości metodologii wsparcia ART-AKTYWATOR.

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w oparciu o przedłożone dokumenty i dane dotyczące projektu. Oceniony został efekt projektu i wypracowana w jego trakcie wstępna wersja produktu finalnego w kontekście określonych poniżej kryteriów ewaluacyjnych i pytań badawczych. W ramach zewnętrznego badania ewaluacyjnego wykorzystano zarówno dane zastane z sytemu monitoringu projektu, jak i dane pierwotne pozyskane z badań jakościowych i ilościowych.

- a) Wniosek o dofinansowanie projektu „PI ART-AKTYWATOR”,
- b) Wywiady z osobami bezpośrednio zaangażowanymi w opracowanie produktu finalnego, w trakcie spotkań roboczych z ekspertami pracującymi w ramach 3 paneli opracowujących poszczególne produkty pośrednie produktu finalnego,
- c) Raport z przeprowadzonej analizy „desk research” i badań socjologicznych wśród pracowników instytucji rynku pracy oraz wśród bezrobotnych

absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą – „Metody oceny rozwoju przemysłów kreatywnych”,

- d) Raport z przeprowadzonej analizy „desk research” i badań socjologicznych wśród pracowników instytucji rynku pracy oraz wśród bezrobotnych absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą – „Metody aktywizacji społecznej i zawodowej osób z wykształceniem po kierunkach artystycznych i związanych z kulturą”,
- e) Raport z przeprowadzonej analizy „desk research” i badań socjologicznych wśród pracowników instytucji rynku pracy oraz wśród bezrobotnych absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą – „Stopień współpracy instytucji rynku pracy z absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą”,
- f) Pełna dokumentacja dotycząca produktów pośrednich: poniżej należy chyba wstawić znowu pełne nazwy produktów pośrednich
 - Artysta to także zawód! Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką
 - Scenariusz szkoleniowy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, z woj. lubelskiego wraz z kompletem materiałów szkoleniowo-warsztatowych i wytycznymi dla trenerów,
 - Instrukcja do platformy internetowej ART-AKTYWATOR,
- g) Dostęp do opracowanej i funkcjonującej platformy internetowej ART-AKTYWATOR – www.art-aktywator.pl.

Ewaluacja skupiła się na ocenie wstępnej wersji produktu w kontekście:

- 1) osiągnięcia zakładanych celów i wypracowanych rezultatów dla grup docelowych projektu, skuteczności wstępnej wersji produktu finalnego w generowaniu korzyści dla użytkowników i odbiorców oraz użyteczności poszczególnych elementów modelu.
- 2) potencjału wdrożeniowego proponowanego modelowego rozwiązania – ocena możliwości wdrożenia modelu do głównego nurtu polityki, na który składa się ocena stopnia skomplikowania produktu finalnego oraz możliwości zastosowania przez użytkowników, efektywność i unikatowość modelu.
- 3) zgodnie z założeniami metodologicznymi badanie ewaluacyjne koncentrowało się także na identyfikacji ewentualnych usprawnień i wskazaniu kierunków zmian testowanego modelu i jego produktów pośrednich.

W badaniach ewaluacyjnych przyjęto określony system kryteriów stanowiących podstawę rekomendacji:

- 1) trafność** – ocena, w jakim stopniu założone cele leżące u podstaw opracowanej metodologii odpowiadają zidentyfikowanym problemom i rzeczywistym potrzebom do zaspokojenia w obszarze związanym ze wzrostem adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej,

- 2) **efektywność** – ocena, na ile przygotowana metodologia jest programem ekonomicznym, tzn. jaki jest stosunek poniesionych na jej realizację nakładów (zasobów finansowych, ludzkich, czasu) do przewidywanych do osiągnięcia wyników i rezultatów,
- 3) **skuteczność** – rozumiana jako ocena rzeczywistych korzyści dla grup docelowych, weryfikacja, czy stosowanie produktu przynosi zakładane wyniki, jak dalece produkt ma szansę sprzyjać rozwiązywaniu problemów odbiorców i w jaki sposób będzie wywierał wpływ na sytuację grup docelowych,
- 4) **użyteczność** - rozumiana jako wpływ zaoferowanego wsparcia na poprawę sytuacji uczestników na rynku pracy, a także ocena czy zmiany wywołane realizacją projektu są korzystne z punktu widzenia jego uczestników i ocena, do jakiego stopnia oddziaływanie projektu odpowiada potrzebom grupy docelowej,
- 5) **trwałość efektów** – ocena, czy pozytywne efekty proponowanej metodologii mogą trwać po zakończeniu projektu,
- 6) **unikatowość** – ocena stopnia innowacyjności proponowanego rozwiązania.

3. KLUCZOWE PYTANIA BADAWCZE

- 1) Czy opracowana metodologia jest odpowiednia, biorąc pod uwagę cel, dla którego została stworzona?,
- 2) Czy proponowane w metodologii rozwiązania są odpowiednie dla osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej?,
- 3) Czy opracowana metodologia jest skuteczna, tzn. czy może spowodować, że wzrośnie adaptacyjność i aktywność zawodowa i społeczna grupy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej?,
- 4) Czy opracowana metodologia jest faktycznie lepsza, bardziej skuteczna i bardziej efektywna niż rozwiązania dotychczas stosowane w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej?,
- 5) Który punkt metodologii (które z rozwiązań w niej zawartych) jest jej najmocniejszą stroną, a który najsłabszą?,

- 6) Czy proponowane podejście jest atrakcyjną alternatywą dla metod stosowanych dotychczas (czy jest bardziej skuteczne, tańsze czy efektywne)?,
- 7) Co może wpływać na skuteczność proponowanego podejścia (metody pracy, dobór grup docelowych, organizacja procesu wsparcia, inne czynniki)?,
- 8) Czy możliwe jest zwiększenie skuteczności proponowanych metod i pod jakimi warunkami?,
- 9) Na ile jest to nowe, kreatywne rozwiązanie, na które jest zapotrzebowanie wśród odbiorców i użytkowników?

III. ANALIZA EWALUACYJNA WSTĘPNEJ WERSJI PRODUKTU FINALNEGO, W KONTEKŚCIE PYTAŃ BADAWCZYCH.

1. CZY OPRACOWANA METODOLOGIA JEST ODPOWIEDNIA, BIORĄC POD UWAGĘ CEL, DLA KTÓREGO ZOSTAŁA STWORZONA?

Jak wskazano powyżej celem głównym projektu jest wzrost adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, poprzez zastosowanie innowacyjnego modelu ART-AKTYWATOR. Na podstawie badań przeprowadzonych w ramach I etapu realizacji projektu na odpowiednio dobranej próbie odbiorców i użytkowników metodologii wsparcia zdiagnozowano, iż grupa docelowa projektu – tj. osoby z wyższym wykształceniem po kierunkach artystycznych – to grupa, charakteryzująca się z jednej strony typowymi dla absolwentów szkół wyższych problemami (braki w zakresie doświadczenia zawodowego, brak przygotowania do prowadzenia działalności gospodarczej, brak praktycznego przygotowania do środowiska pracy), a z drugiej strony posiadająca specyficzne potrzeby ze względu na sektor kreatywny, w jakim chcą się poruszać. Pozytywnie należy ocenić zatem ocenić fakt, iż proponowany model wsparcia dostrzega swoiste cechy grupy docelowej i proponuje wsparcie dostosowane do jej potrzeb i możliwości.

Z przeprowadzonych badań zarówno wśród użytkowników, odbiorców jak i pracodawców wynika, iż osoby kończące szkoły wyższe na kierunkach związanych z kulturą i sztuką w woj. lubelskim posiadają niski potencjał zawodowy w kontekście podjęcia i utrzymania zatrudnienia. Jak wynika z analizy, na większości kierunków lubelskich uczelni nie zapewniono

przedmiotu, który bezpośrednio przygotowywałby przyszłego absolwenta do wejścia na rynek pracy. Tymczasem jak wskazują badania pracodawców podstawowe kryteria na które kładą nacisk pracodawcy, to doświadczenie zawodowe (53%), potwierdzone kwalifikacje (19%), ale również bardzo ważne są dla nich umiejętności samoorganizacyjne i interpersonalne w zakresie, których absolwenci również wykazują znaczne braki. Drugim bardzo ważnym wnioskiem wynikającym z badań jest to, iż *„absolwenci nie są często świadomi swoich słabych i mocnych stron, nie mają wiedzy o rynku pracy, a tym samym nie mogą dostosować się do jego wymogów”* – co bezpośrednio wpływa na ich zdolność podjęcia pracy. (Metody aktywizacji społecznej i zawodowej osób z wykształceniem wyższym po kierunkach artystycznych i związanych ze sztuką.).

Założeniem wypracowanej w ramach projektu wstępnej wersji produktu finalnego ART-AKTYWATOR jest odpowiedź na negatywną sytuację absolwentów kierunków związanych z kulturą i sztuką poprzez wzrost ich adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej.

Aktywność zawodowa - oznacza udział w procesie produkcji społeczeństwa, wykonywanie pracy, za którą należy się wynagrodzenie¹. Zatem celem kompleksowej, wielopłaszczyznowej metodologii wsparcia jest zapewnienie środków, dzięki którym odbiorcy zwiększą swoją zdolność do podjęcia płatnej pracy, a użytkownicy zyskają skuteczne narzędzie wspierania ich w tym.

Wypracowane w ramach projektu cztery produkty pośrednie to elementy skupiające się na trzech płaszczyznach oddziaływania. Jedną z nich jest wsparcie merytoryczne odbiorcy (osób z wyższym wykształceniem po kierunkach artystycznych) poprzez zapewnienie kompletu szkoleń, które wzmocnią potencjał wiedzy i umiejętności przydatnych na rynku pracy, zarówno w przypadku podejmowania pracy, jak i podejmowania działalności gospodarczej na własny

¹ Nowa encyklopedia powszechna PWN 1995, s.81

rachunek. Drugą płaszczyzną jest wsparcie Instytucji Rynku Pracy (IRP) w procesie prawidłowej, świadomej i „skrojonej na miarę” aktywizacji zawodowej i społecznej odbiorców. Natomiast trzecią płaszczyzną jest internetowe środowisko – platforma ART-AKTYWATOR – umożliwiająca wszechstronną promocję swojego dorobku artystycznego, umiejętności, doświadczenia i poprzez to naukę umiejętnego sprzedawania swoich usług przyszłym usługobiorcom.

Produkt pośredni 1 - Podręcznik aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem skierowany do Instytucji Rynku Pracy zawiera kompleksowy zestaw narzędzi i konkretnych instrumentów i wskazówek jak poprawnie oraz skutecznie aktywizować zawodowo i społecznie wskazaną grupę odbiorców. Jest to nowy pomysł, dotychczas nie stosowano rozróżnienia absolwentów – uczestników zajęć aktywizacyjnych ze względu na sektor branżowy. Na uwagę zwraca szeroki wachlarz oferowanego wsparcia jak i jego kompleksowość poczynając od prawidłowej rekrutacji, następnie diagnozy potrzeb i dostosowania odpowiedniego wsparcia.

Analizując produkt pośredni 4 - Scenariusz szkoleniowy dla osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, również na uwagę zwraca fakt, iż zaproponowane w jego ramach moduły szkoleniowe nakierowane są stricte na podniesienie zdolności odbiorców do zwiększenia swojej adaptacyjności na rynku pracy. Szkolenia z zakresu: Jak sprzedać wytwory kultury? Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”, oraz „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing, reklama, promocja, PR” dostarczają odbiorcom brakujących im kwalifikacji i umiejętności miękkich poszukiwanych przez pracodawców, ale też ważnych w przypadku prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Umiejętności powyższe to podstawowy element pozwalający w praktyce wykorzystać swój talent i umiejętności artystyczne – aby

umieć skutecznie je sprzedać. Umiejętności powyższe wysoko cenione są również przez pracodawców, co w tym zakresie zwiększa szanse odbiorców na rynku pracy. Bardzo cenione przez pracodawców są kompetencje związane tematem „Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy” – jak pokazują badania, absolwentom brakuje w tym zakresie umiejętności. Szkolenie z zakresu „Jak chronić własność intelektualną? Prawo autorskie, prawo własności przemysłowej to z kolei podstawowa i nieodłączna wiedza w przypadku sektora kreatywnego – tj. osób, które tworzą określone dobra niematerialne czy własność przemysłową.

Produkt pośredni 2 i 3, tj. Platforma internetowa ART-AKTYWATOR oraz instrukcja do platformy - należy ocenić jako bezpośrednie narzędzie podnoszący zdolności adaptacyjne i aktywizujące zawodowo i społecznie odbiorców projektu, poprzez zapewnienie możliwości zaistnienia im wraz ze swoją twórczością w publicznym, dostępnym dla szerokiego kręgu odbiorców świecie. Platforma poprzez swoją rozbudowaną i kompleksową formułę zapewnia szereg funkcji, jak: utworzenie własnego portfolio artysty wraz z zaprezentowaniem swojego dotychczasowego dorobku artystycznego (spełnia to kryterium potwierdzenia doświadczenia zawodowego artysty), możliwość zgłaszania zleceń na wykonanie określonej usługi (spełnia to funkcję banku ofert pracy), możliwość ogłaszania się z ofertą wykonania określonej usługi/dzieła (daje to szansę wyjścia bezpośrednio do klienta, czego nie jest w stanie zapewnić żadna instytucja rynku pracy), a dodatkowo spełnia funkcję forum wymiany opinii, informacji, doświadczeń. Daje pole do zawiązywania różnego rodzaju inicjatyw artystycznych i nie tylko, co bezpośrednio wpływa na poziom aktywizacji zawodowej i społecznej odbiorców projektu.

Przygotowaną w ramach projektu metodologię należy ocenić pozytywnie w kontekście celu w odpowiedzi na który została opracowana. Uwzględnia

problemy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach artystycznych na rynku pracy i w adekwatny sposób zapewnia propozycję ich rozwiązania poprzez zestaw odpowiednio dobranych działań.

2. CZY PROPONOWANE W METODOLOGII ROZWIĄZANIA SĄ ODPOWIEDNIE DLA OSÓB Z WYŻSZYM WYKSZTAŁCENIEM PO KIERUNKACH ZWIĄZANYCH Z KULTURĄ I SZTUKĄ Z WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO, KTÓRZY POZOSTAJĄ BEZ ZATRUDNIENIA W OKRESIE 12 M-CY OD UKOŃCZENIA SZKOŁY WYŻSZEJ?

W przypadku PP1 - Podręcznik aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem, dla instytucji rynku pracy (IRP), na uwagę zwracają dwa ważne elementy. Pierwszym z nich jest przekaz skierowany do szerokiego kręgu pracowników – bezpośrednich użytkowników z IRP. Podręcznik w wielu miejscach kładzie nacisk na specyfikę grupy docelowej – artystów – i potrzebę w związku z tym dostosowania treści, sposobu, formy i zakresu merytorycznego przekazu, aby był on jak najbardziej czytelny i przystępny. Podręcznik uświadamiania użytkowników, iż charakter grupy wymaga zastosowania specyficznego języka, określonych zadań jak i przywoływania odpowiednich przemawiających do grupy odbiorców przykładów. Z przeprowadzonych badań wynikał, iż pracownicy IRP często nie mają świadomości potrzeby dostosowywania kierowanego wsparcia do charakteru odbiorców.

„Ja się nad tym nie zastanawiałam, szczególnie nad tą grupą. Ja indywidualnie pracuję, więc jakoś podchodzę do tego indywidualnie (...)”. Cyt. z „Stopień współpracy instytucji rynku pracy z absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą”.

Drugim ważnym elementem podręcznika, jest jego elastyczna formuła – znów uwzględniająca swoiste i zróżnicowane potrzeby grupy docelowej w zależności od zdiagnozowanych potrzeb. Zawiera on bowiem scenariusze działań, które mogą być dowolnie modyfikowane, skracane i rozbudowywane w zależności od stopnia zapotrzebowania grupy. Bardzo szczegółowo omawia tematykę związaną ze „skrojonymi na miarę” szkoleniami dla odbiorców jak i możliwymi kanałami autopromocji w sieci, co jest szczególnie ważne w przypadku artystów.

Analizując produkt pośredni nr 2 – Platformę internetową ART-AKTYWATOR pod względem dostosowania do potrzeb i specyfiki osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, należy zwrócić uwagę na rozwijający się od dłuższego już czasu na całym świecie trend e-commerce, tj. rozmaite procedury wykorzystujące środki i urządzenia elektroniczne (telefon stacjonarny i komórkowy, faks, Internet, telewizję) w celu zawarcia transakcji handlowej. Najpopularniejszy z powyższych sposób to internet, jako najszybciej rozwijający się środek komunikacji handlowej. W przypadku sektora kreatywnego internet wydaje się być najbardziej odpowiednim środkiem dla promocji i marketingu dzieł, potencjału i umiejętności. Ponadto, środowisko internetu samo w sobie stanowi źródło i daje potencjał do powstawania kreatywnych rozwiązań. Jest to środowisko bardzo dobrze znane osobom z grupy docelowej projektu, które nie stanowi dla nich barier, a jedynie wymaga stworzenia możliwości, które następnie z łatwością wykorzystają na swoje potrzeby. Platforma internetowa, zatem jest rozwiązaniem idealnie wpasowującym się z potrzeby osób z grupy docelowej i należy uznać jej wysoką zasadność. Jednocześnie zwrócić należy uwagę na fakt, iż aby była ona skuteczna w swoim działaniu, musi być stale

promowana i odpowiednio administrowana. Tylko bowiem w przypadku wysokiej aktywności i szerokiego kręgu użytkowników spełni ona swoje zadanie jakim jest forum aktywizacji zawodowej i społecznej osób z grupy docelowej.

Na uwagę zwraca również formuła przygotowanego produktu pośredniego nr 3 – Instrukcji do platformy internetowej ART-AKTYWATOR – która odpowiednio dla specyfiki grupy docelowej stanowi prosty i nieskomplikowany instrument służący zapoznaniu się z podstawowymi funkcjami platformy i w prosty sposób pomaga w procedurze rejestracji i korzystania z platformy.

Produkt pośredni nr 4 - osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, z woj. lubelskiego wraz z kompletem materiałów szkoleniowo-warsztatowych i wytycznymi dla trenerów, na który składają się 4 moduły szkoleniowe: „Jak chronić własność intelektualną? prawo autorskie, prawo własności przemysłowej”, „Jak sprzedawać wytwory kultury? Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”, „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing reklama, promocja, PR”, „Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy”, zasługuje na pozytywną ocenę pod kątem dopasowania do specyfiki grupy docelowej. Szkolenia, pomimo iż traktują o typowej problematyce związanej z technikami sprzedaży, czy zarządzaniem w przedsiębiorstwie, zostały opracowane z wykorzystaniem języka i przykładów w specyficzny sposób dopasowany do grupy docelowej projektu. Zarówno prezentowane treści merytoryczne, przykłady zastosowania zagadnień w praktyce, ćwiczenia oraz testy sprawdzające odnoszą się bezpośrednio do środowiska artystycznego i posługują się jego językiem. Sprawia to, iż całość jest czytelna i łatwa do przyswojenia przez osoby z wyższym wykształceniem po kierunkach artystycznych i związanych z kulturą.

Całość metodologii należy zatem ocenić pozytywnie z kontekście odpowiedniego dopasowania form wsparcia do charakterystyki i potrzeb grupy docelowej.

3. CZY OPRACOWANA METODOLOGIA JEST SKUTECZNA, TZN. CZY MOŻE SPOWODOWAĆ, ŻE WZROŚNIE ADAPTACYJNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I SPOŁECZNA GRUPY OSÓB Z WYŻSZYM WYKSZTAŁCENIEM PO KIERUNKACH ZWIĄZANYCH Z KULTURĄ I SZTUKĄ Z WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO, KTÓRZY POZOSTAJĄ BEZ ZATRUDNIENIA W OKRESIE 12 M-CY OD UKOŃCZENIA SZKOŁY WYŻSZEJ?

W ramach projektu zgodnie w założeniami opracowano wielopłaszczyznowe i kompleksowe narzędzie wsparcia osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej, którego celem jest wzrost adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z powyższej grupy.

Wstępna wersja produktu finalnego, posiada potencjał do tego, aby stać się skutecznym narzędziem wsparcia osób z grupy docelowej projektu na rynku pracy. Jak wskazano powyżej zakres proponowanego wsparcia adekwatnie odpowiada na potrzeby zarówno odbiorców – osób po kierunkach artystycznych i związanych ze sztuką, rynku pracodawców jak i instytucji rynku pracy. Pozytywnym aspektem całości metodologii jest silne zogniskowanie na specyfikę grupy docelowej – co znacznie zwiększa szanse, iż odbiorcy będą zainteresowani oferowanym wsparciem jak też wyniosą z niego znaczne korzyści. Ważnym atutem wypracowanej metodologii jest odpowiednio wyważony punkt ciężkości w kwestii inicjatywy podejmowania działań aktywizacyjnych. Dzięki zapewnieniu

scenariusza szkoleń nie tylko w formie stacjonarnej, ale również e-learningowej jak też dzięki dostępności i funkcjom platformy internetowej ART-AKTYWATOR, odbiorcy zostają aktywnie włączeni w proces ich aktywizacji zawodowej

i społecznej. Powyższe instrumenty inicjują samodoskonalenie, zaistnienie publicznej przestrzeni, nawiązywanie kontaktów, promowanie się, poszukiwanie rynków odbiorców swojej twórczości, a przez to aktywizację zawodową i społeczną.

Skuteczności zaproponowanych działań należy również upatrywać w promowaniu odpowiednio dostosowanego do potrzeb grupy podejściu Instytucji Rynku Pracy. Przede wszystkim w zdolności rekrutacji osób z grupy docelowej projektu, którzy jak pokazały badania często nie zgłaszają się do powyższych podmiotów ze względu na brak wiary czy też wiedzy o możliwościach wsparcia. Instytucje zatem powinny wyjść z inicjatywą w tym zakresie. Jednocześnie powinny dążyć do jak najlepszego wykorzystania stworzonego na ich potrzeby narzędzia - Podręcznika aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem, dla IRP i zmiany świadomości w podejściu do tak specyficznej grupy, jaką są artyści i ludzie kultury.

Podsumowując, należy jeszcze raz podkreślić, iż opracowana metodologia wsparcia posiada wysoki walor skuteczności. Składające się na jej całość elementy stanowią kompleksowy i uzupełniający się wzajemnie zestaw narzędzi i instrumentów, które właściwie zastosowane mogą spełnić swoją rolę, tj. spowodować, iż wzrośnie adaptacyjność i aktywność zawodowa i społeczna grupy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego, którzy pozostają bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej.

4. CZY WYPRACOWANA METODOLOGIA JEST FAKTYCZNIE LEPSZA, BARDZIEJ SKUTECZNA I BARDZIEJ EFEKTYWNA NIŻ ROZWIĄZANIA DOTYCHCZAS STOSOWANE W ZAKRESIE WZROSTU ADAPTACYJNOŚCI I AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ OSÓB Z WYŻSZYM WYKSZTAŁCENIEM PO KIERUNKACH ZWIĄZANYCH Z KULTURĄ I SZTUKĄ POZOSTAJĄCYCH BEZ ZATRUDNIENIA W OKRESIE 12 MIESIĘCY?

Wnikliwa analizy danych zastanych, czyli Desk Research, zaprezentowanych w wypracowanych 3 raportach badawczych na potrzeby projektu innowacyjnego ART-AKTYWATOR – stanowiących integralną część:

1. Metody aktywizacji społecznej i zawodowej osób z wykształceniem po kierunkach artystycznych i związanych z kulturą.
2. Stopień współpracy instytucji rynku pracy z absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą.
3. Stopień współpracy instytucji rynku pracy z absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą.

stanowi wsparcie w zakresie udzielenia obiektywnej odpowiedzi na postawione wyżej pytanie.

Literatura pierwszego z nich pozwala na zapoznanie się z informacjami o możliwościach kształcenia w zawodach kreatywnych w województwie lubelskim. Skupiono się na prezentacji kierunków, które dostępne są w ofercie 4 lubelskich uczelni, czyli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego oraz Politechniki Lubelskiej. W dalszej kolejności przeanalizowano programy studiów tych kierunków pod kątem przedmiotów przygotowujących studentów do wejścia na

rynek pracy i przygotowania absolwentów tych kierunków do wejścia na rynek pracy. Zasadniczym wnioskiem wypracowanym dzięki licznym analizom w w/w zakresie było stwierdzenie, iż identyfikacja działań uczelni oraz instytucji rynku pracy, bezpośrednio dedykowanych na rzecz aktywizacji zawodowej absolwentów kierunków artystycznych i związanych ze sztuką jest trudnym procesem. Ta sytuacja bez wątpienia jest jednym z argumentów przemawiających za potrzebą realizacji projektu „PI ART-AKTYWATOR”. Wskazana została również konieczność podjęcia działań aktywizujących i uświadamiających społeczność akademicką w kierunku proaktywności i samodoskonalenia, m. in. poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju kursach i szkoleniach. Zaprezentowane zostały w Raporcie działania w obrębie wybranych projektów przygotowujących do wejścia na rynek pracy. Wskazano na fakt, że w ramach programów nauczania brak jest przedmiotów praktycznych, w sensie przygotowania do wejścia na rynek pracy, np. kształcenie kompetencji miękkich, marketingowych. Brak jest również przedmiotów kształcących przedsiębiorczość. W wyniku proponowania badanej grupie konkretnych form wsparcia, spotkało się to z następującą informacją zwrotną: „W największym stopniu bezrobotni absolwenci kierunków artystycznych i związanych z kulturą byli zainteresowani: stażami i przygotowaniem zawodowym, pomocą w wyszukiwaniu ofert pracy, (...) oraz w dotarciu do klientów i działaniach promocyjnych”.

Jedną z popularnych form wsparcia oferowanego przez publiczne służby zatrudnienia są właśnie szkolenia. Autorzy projektu na etapie jego przygotowania dokonali analizy, jakie tematy szkoleń mogłyby być atrakcyjne dla bezrobotnych absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą i prowadzić do wysokiej efektywności zatrudnieniowej. Stąd jednym z produktów finalnych jest scenariusz szkoleniowy, obejmujący następujące moduły: „Jak chronić własność

intelektualną? Prawo autorskie, prawo własności przemysłowej”, „Jak sprzedać wytwory kultury? Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”, „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing, reklama, promocja, PR”, „Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy”. Niemal połowa respondentów określiła, iż jest zdecydowanie lub raczej zainteresowana tego typu szkoleniem. Ponad 70 % respondentów byłaby zainteresowana uczestnictwem w szkoleniu z technik sprzedaży, rynków zbytu i pozyskiwania zleceń. Dla osób zajmujących się kulturą i sztuką istotnym tematem powinny być prawa autorskie, znaki towarowe, patenty. Badania pokazały, że faktycznie co piąty respondent jest zdecydowanie tym tematem zainteresowany.

Odpowiedzią na zasygnalizowane powyżej obszary problemowe jest produkt finalny wypracowany w ramach projektu, tj. Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką. Stanowi on kompendium wiedzy, jak aktywizować zawodowo i społecznie grupę docelową, aby nauczyć ją biznesowo wykorzystać własny potencjał w ramach sektorów kreatywnych. Znajdziemy tutaj opis szczegółowych metodologii pracy z grupą docelową poczynając od kanałów, sposobów rekrutacji, ustalenia ścieżki kształcenia, dostosowanej do odbiorców, wskazanie szerokiego wachlarza możliwości przy pracy z portalem ART-AKTYWATOR, pomocy w wypracowaniu biznesowego wizerunku, utrzymywaniu długofalowych rezultatów, itp. Podręcznik rozpoczyna się od Szkoleń instruktażowych dla przedstawicieli instytucji rynku prac. Wśród zakładanych efektów wynikających bezpośrednio po zrealizowaniu powyższych szkoleń upatruje się: wzrostu poziomu kompetencji pracowników instytucji rynku pracy do wsparcia absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą; wzrost poziomu wiedzy dotyczącej biznesowego rozwinięcia potencjału

artystycznego i związanego z kulturą wśród absolwentów w regionie; wzrost wykorzystania e-narzędzi w pracy wśród przedstawicieli instytucji rynku pracy, jak również zwiększenie potencjału do lokalnej współpracy sieciowej wśród instytucji rynku pracy. Uczestnicy natomiast zdobędą wiedzę w zakresie wdrożenia modelu ART-AKTYWATOR, umiejętność organizowania pracy własnej i zespołu, jak również umiejętność komunikacji interpersonalnej, umiejętność rozwiązywania problemów w pracy zespołu współpracowników i umiejętność wykorzystania e-narzędzi. Podkreślono bieżącą potrzebę diagnozowania potrzeb uczestników szkoleń i reagowania na sugestie z ich strony, ponieważ szkolenie stanowi część ścieżki innowacyjnego modelu, który w takich sytuacjach powinien ulegać modyfikacjom.

W nawiązaniu do kryterium Rekrutacji, stanowiącej I Rozdział Podręcznika, poza standardowymi narzędziami stosowanymi w procesie rekrutacji wskazano dwie nowe innowacyjne ścieżki, a wśród nich:

- ankieta motywacji uczestnictwa w projekcie (jej wynik pozwala ocenić poziom motywacji uczestnictwa w innowacyjnej ścieżce wsparcia absolwentów po kierunkach artystycznych i związanych z kulturą),
- Kalendarz zadań (zarządzanie sobą w czasie).

Wykorzystanie wymienionych narzędzi, na pewno ułatwi pracę na dalszych etapach realizacji ścieżki wsparcia w ramach modelu.

W Rozdziale poświęconym Warsztatowi budowania grup kreatywnych, tak jak i poprzednio przedstawiono najpierw ogólne informacje z myślą o szerokim kręgu odbiorców pracujących z absolwentami (bądź studentami) kierunków artystycznych i związanych z kulturą. Przedstawiono praktyczne narzędzia i scenariusze spotkań z punktu widzenia realizacji modelu wsparcia.

Dzięki szczegółowemu opisowi Szkoleń stacjonarnych i e-learningowych, przedstawiciele instytucji rynku pracy, zyskują przede wszystkim pełen, kompletny zestaw modułów szkoleniowych adresowanych do absolwentów bądź studentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą. To z pewnością umożliwi w przyszłości takim przedstawicielom efektywną współpracę ze wspomnianymi absolwentami, bądź też studentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą. W nawiązaniu do szkoleń e-learningowych, przedstawicielom instytucji rynku pracy, również zapewniono wytyczne do zorganizowania tego typu kursów i podano pożądane umiejętności, wskazówki i ogólne wskazówki przy zatrudnianiu trenerów.

Podkreśla się również w Podręczniku niezwykle istotny aspekt całego przedsięwzięcia, a mianowicie fakt, iż model ART-AKTYWATOR, umożliwi wymianę informacji i współpracę między instytucjami rynku pracy, instytucjami kultury, przedsiębiorcami oraz osobami bezrobotnymi.

Innowacyjne narzędzie, dające szerszy wachlarz pracy dla pracownika instytucji rynku pracy, zostało zaprezentowane w Rozdziale 5, tj. Artysta biznesmen. Wspomniany „wachlarz” tworzą: kalkulator ekonomiczny, warsztat myślenia biznesowego i gra scenariuszowa wyniku biznesowego. Zastosowanie kolejnego innowacyjnego narzędzia przyczyni się do wzrostu wiedzy i umiejętności uczestników w obszarze związanym z komercjalizacją potencjału kreatywnego. Będzie swoistego rodzaju „motorem” rozwoju umiejętności myślenia biznesowego.

Z kolei w Rozdziale 6, Artysta może przetrenować prowadzenie firmy. Umożliwiają to zaproponowane biznesowe gry symulacyjne, które pozwalają na: ”efektywne połączenie praktyki z teorią, uczenie się na własnych błędach przy braku rzeczywistych konsekwencji, sprawdzenie korzyści płynących z dobrych

praktyk, sprawdzenie swojego warsztatu narzędzi pracy w skutecznym zarządzaniu projektem, poczucie satysfakcji samodoskonalenia się zespołu podczas realizacji konkretnego projektu, rozwijanie osobistych zdolności i wiedzy podczas zarządzania projektem i integrację zespołów uczestniczących w rozgrywkach”.

Rozdział 7 Podręcznika jest stricte skierowany do przedstawicieli instytucji rynku pracy działających w trzech sektorach: publicznym, prywatnym i pozarządowym. Wskazuje się tutaj na sieciową współpracę międzysektorową na rzecz grup o dużym potencjale kreatywnym, ale i zagrożonych bezrobociem - absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą. Proponowaną formą współpracy są „lokalne okrągłe stoły”. Wskazuje się na specyfikę podejmowania tej metody, a mianowicie, hasłem przewodnim powinna być zmiana sytuacji bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo absolwentów po kierunkach artystycznych i związanych z kulturą na konkretnym obszarze (miasta, regionu). Bardzo szczegółowo, krok po kroku opisano, jak przygotować i przeprowadzić takie spotkanie. Niezwykle cenne są rekomendacje ku temu, jak wykorzystać rezultaty tych spotkań. Generalnie celem spotkania powinna być perspektywa zwiększenia szansy na zainicjowanie dialogu pomiędzy podmiotami sektora kreatywnego, a także instytucji rynku pracy, samorządów lokalnych i uczelni.

Omawiane w Rozdziale rozwiązanie, na pewno pozwoli na wykorzystanie potencjału istniejących podmiotów bez konieczności tworzenia nowych instytucji. „Rekomendacją dla instytucji rynku pracy jest kreowanie wizji wykorzystania kapitału ludzkiego przemysłów kreatywnych i przemysłów kultury z możliwie pełnym wykorzystaniem współpracy trójsektorowej”. Województwo lubelskie bez wątpienia posiada potencjał do wejścia na ścieżkę klastrowania przedsięwzięć biznesowych w kulturze.

Rezultatem wdrożenia i zastosowania wszystkich form wsparcia wymienionych w Podręczniku, będzie sytuacja, kiedy to grupa odbiorców posiada wiedzę i umiejętności niezbędne do wykorzystania swego potencjału kreatywnego na rynku pracy, a także zaczną się wspólne działania na rzecz własnego środowiska tworząc trwałe bądź doraźne grupy kreatywne.

Pozytywne jest to, że w Podręczniku stosuje się obiektywne opiniowanie, podkreślając, że oddziaływanie pracy przy użyciu wymienionych form wsparcia, daje dopiero szansę uruchomienia niewątpliwie długotrwałego procesu.

Niewątpliwe jest to, że po wdrożeniu wymienionych form i metod wsparcia, sytuacja większości osób, w porównaniu do tej sprzed udziału w projekcie ulegnie poprawie. Podręcznik cechuje wystarczająca ilość zadań w ramach poszczególnych form wsparcia i ich wysoki poziom merytoryczny, ale uwzględniający również specyfikę grupy docelowej. Generalnie mamy do czynienia z wysokim poziomem organizacji projektu związanej z wytworzeniem produktów finalnych.

Jednym z głównych narzędzi służących aktywizacji zawodowej i społecznej bezrobotnych absolwentów kierunków związanych z kulturą i sztuką ma być platforma internetowa ART-AKTYWATOR. W ramach przeprowadzonych badań w grupie docelowej zdiagnozowano jej przydatność pod kątem poszczególnych funkcjonalności. Imponujące jest, że $\frac{3}{4}$ Respondentów widzi zasadność stworzenia takiej specjalistycznej bazy. Reasumując, widać wśród absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą i sztuką, którzy pozostają bez pracy minimum 12 miesięcy od ukończenia studiów, dużą przychylność w stosunku do proponowanego w ramach projektu produktu finalnego czyli ART-AKTYWATORA. Zdecydowana większość respondentów oceniła jako potrzebną, zarówno tematykę proponowanych szkoleń, do których opracowane zostały materiały szkoleniowe i wersja szkolenia e-learningowego, jak również

funkcjonalności na platformie internetowej. W związku z powyższym, opracowane w ramach projektu innowacyjne metody aktywizacji zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, wydają się zasadne do przetestowania i upowszechnienia. Analiza powyższego raportu wskazała kierunek dalszych działań, a mianowicie wypracowanie specjalnego wsparcia dla artystów, „dedykowanego” dla tej grupy (grupa docelowa projektu), z uwagi na fakt, iż standardowe metody aktywizacji zawodowej i społecznej oferowane przez instytucje rynku pracy nie sprawdzają się w przypadku tej specyficznej grupy jaką są absolwenci kierunków artystycznych i związanych z kulturą i sztuką.

Kolejnym produktem finalnym jest instrukcja do platformy internetowej. Stanowi ona swoistego rodzaju „pigułkę” wiedzy objaśniającą proces instalacji, obsługi, logowania, rozwiązywania problemów technicznych, moderowania, selekcji i zamieszczania informacji. Ideą utworzenia jednego z produktów finalnych w postaci Instrukcji do platformy internetowej była przejrzysta i prosta nauka potencjalnych użytkowników korzystania z narzędzia internetowego, tj. platformy internetowej ART-AKTYWATOR. Instrukcja do portalu www.art-aktywator.pl stanowi kompendium wiedzy napisany w bardzo przystępny i syntetyczny sposób. Nie ma tutaj generowania zbędnych treści, co jest bardzo istotne ze względu na specyfikę grupy docelowej. Skupiono się na najważniejszych aspektach, demonstrując tym samym najważniejsze funkcjonalności strony internetowej www.art-aktywator.pl. Ciekawa forma zilustrowania pewnych funkcjonalności portalu z pewnością zapobiegnie wszelkim wątpliwościom dotyczącym jego użytkowania. Również zawartość merytoryczna instrukcji jest zachęcająca do zapoznania się z nią, chodzi tutaj przede wszystkim o wielkość dokumentu (ilość stron). Opracowana forma instrukcji powinna spotkać się

z zainteresowaniem potencjalnych użytkowników, dzięki temu uniknie się sytuacji rezygnacji, czy też niechęci do korzystania ze strony internetowej www.art-aktywator.pl.

Tak samo sytuacja przedstawia się w odniesieniu do wypracowanych scenariuszy szkoleniowych obejmujących następujące moduły: „Jak chronić własność intelektualną? Prawo autorskie, prawo własności przemysłowej”, „Jak sprzedawać wytwory kultury? Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”, „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing, reklama, promocja, PR”, „Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy”, Treści w nich zawarte są również zebrane w bardzo syntetyczny sposób i są napisane językiem trafiającym do osoby niekoniecznie znającej się na temacie, a chcącej pogłębić wiedzę w wybranym przez siebie zakresie uwzględniając własne potrzeby i preferencje. Wyszczególnione zostały najważniejsze zagadnienia, niewątpliwie stanowiące punkt wyjścia w zakresie funkcjonowania z pozycji przedsiębiorcy, pracodawcy, czy też pracownika. Bardzo zachęcająca jest elastyczność w podejściu do szkoleń w ramach w/w wymienionych modułów szkoleniowych, potencjalny uczestnik może sobie po prostu „dozować” wiedzę/zakresy tematyczne, dzięki możliwości skorzystania z formy e-learningowej, bo preferencje i dyspozycyjność potencjalnego uczestnika może być różna. Identycznie sytuacja wygląda w przypadku wzięcia udziału w szkoleniu stacjonarnym, a mianowicie nie każdy przyswaja wiedzę w identycznym tempie, stąd też możliwość dostępu do szkoleń e-learningowych pozwala na usystematyzowanie pewnych treści, jak też powracanie do nich w przypadku sytuacji w zakresie funkcjonowania na rynku pracy.

Próbując podjąć się próby odpowiedzi na postawione wyżej pytanie, należy przede wszystkim wziąć pod uwagę odpowiedzi i potrzeby zasygnalizowane przez Respondentów zaczerpnięte z w/w dokumentów, opracowanych na potrzeby projektu ART-AKTYWATOR. Tak jak wspomniano, brak jest tak wielopłaszczyznowego narzędzia IT, jakim jest platforma ART-AKTYWATOR, stąd też trudno w tej sytuacji dokonać porównania, które z wypracowanych produktów finalnych w odniesieniu do już funkcjonujących rozwiązań dotychczas stosowanych, jest faktycznie lepsze, bardziej skuteczne i bardziej efektywne w zakresie wzrostu adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 miesięcy. Bez wątpienia, wypracowane narzędzia cechuje ogromna rzetelność, adresowanie ich do właściwie dobranej grupy docelowej. Reasumując, wypracowane produkty finalne są adekwatnymi formami wsparcia.

5. KTÓRY PUNKT METODOLOGII (KTÓRE Z ROZWIĄZAŃ W NIEJ ZAWARTYCH) JEST JEJ NAJMOCNIEJSZĄ STRONĄ, A KTÓRY NAJSŁABSZĄ?

Niewątpliwym atutem wypracowanego modelu wsparcia skierowanego do osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 miesięcy z woj. Lubelskiego, które stanowią grupę docelową projektu „PI ART-AKTYWATOR” jest możliwość wzrostu wiedzy i umiejętności w zakresie biznesowego wykorzystania potencjału kreatywnego, zwiększenie możliwości współpracy i dialogu pomiędzy osobami pozostającymi bez zatrudnienia a przedsiębiorcami, instytucjami rynku pracy i kultury w regionie. Utworzenie, wdrożenie i włączenie innowacyjnego modelu ART-AKTYWATOR otworzy drogę do wzrostu możliwości skutecznego

aktywizowania na regionalnym rynku pracy ww. osób przez instytucje rynku pracy. Ideą jest, aby w ramach opracowanego modelu ART-AKTYWATOR, osoby z wyższym wykształceniem uzyskały możliwość skutecznej aktywizacji społecznej i zawodowej, dzięki czemu istnieje realna szansa na stworzenie sobie miejsc pracy w dziedzinach związanych z kulturą i sztuką. Odbędzie się to dzięki wymianie informacji i współpracy między instytucjami rynku pracy, instytucjami kultury, przedsiębiorcami i osobami bezrobotnymi, możliwej dzięki funkcjonowaniu wypracowanego modelu ART-AKTYWATOR.

Bardzo trudno jest wskazać, które zagadnienia, czy też punkty w ramach wypracowanego produktu finalnego są najmocniejszą, a które najsłabszą stroną. Najbardziej obiektywnej odpowiedzi w tym zakresie, będzie można udzielić najwcześniej po etapie testowania w/w produktów finalnych. Badane będą na bieżąco zalecenia, uwagi i ewentualne preferencje potencjalnych użytkowników, co powinno dać czytelny obraz sytuacji i ułatwić udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie. Również podejście predyktywne w zakresie wskazania najmocniejszych i najsłabszych zagadnień, punktów w ramach wypracowanych produktów finalnych nie będzie miarodajne, bo zależy to od wielu zmiennych. Aczkolwiek najmocniejsze strony są wskazywane i podkreślane podczas udzielania odpowiedzi na dotychczas postawione pytania (Czy wypracowane produkty finalne są faktycznie lepsze, bardziej skuteczne i bardziej efektywne niż rozwiązania dotychczas stosowane w zakresie wzrostu adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 miesięcy?; Które zagadnienia, punkty czy też możliwości (które z rozwiązań w nich zawartych) są ich najmocniejszą stroną, a które najsłabszą?).

Niewątpliwie najmocniejszą stroną wypracowanych produktów finalnych jest ich unikatowość, kompleksowość, a w przypadku platformy internetowej przede wszystkim wielopłaszczyznowość wypracowanego narzędzia i brak istnienia dotychczas takiego modelu wsparcia. Bardzo perspektywiczna jest również możliwość poszerzenia kontaktów, jak również wyjścia z ofertą poza rynek lokalny. Na uwagę zasługuje również adekwatność form wsparcia do potrzeb rynku pracy, co może przyczynić się do spadku stopy bezrobocia w województwie. Natomiast w odniesieniu do wypracowanych modułów szkoleniowych, silną stroną tej formy wsparcia jest, w pozytywnym wariancie, perspektywa podniesienia poziomu umiejętności i kwalifikacji uczestników projektu, co wpłynie na wzrost ich szans na lokalnym rynku pracy. Myśląc o słabych stronach i ewentualnych trudnościach w ramach oferowanych form wsparcia, należałoby podkreślić możliwość wystąpienia ewentualnych niedogodności, trudności (które pojawiają się w każdej sferze życia) niż barier nie do przezwyciężenia.

6. CZY PROPONOWANE PODEJŚCIE JEST ATRAKCYJNĄ ALTERNATYWĄ DLA METOD STOSOWANYCH DOTYCHCZAS (CZY JEST BARDZIEJ SKUTECZNE, TAŃSZE, EFEKTYWNE)?

Wnikliwa analiza danych zastanych na potrzeby projektu „PI ART-AKTYWATOR”, tj. 3 raportów badawczych stanowiących integralną część, czyli: Metody aktywizacji społecznej i zawodowej osób z wykształceniem po kierunkach artystycznych i związanych z kulturą, Stopień współpracy instytucji rynku pracy z absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą i stopień współpracy instytucji rynku pracy z absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą, pozwala na stwierdzenie, że wypracowany model jest pożądaną formą wsparcia i atrakcyjną alternatywą dla metod służących wzrostowi

adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 miesięcy z woj. lubelskiego. Zwłaszcza produkt finalny w postaci platformy internetowej ART-AKTYWATOR, jest modelem innowacyjnym i ogromną alternatywą dla metod stosowanych dotychczas. Uzasadnia to sytuacja nieistnienia na rynku lubelskim tak kompleksowego i wielopłaszczyznowego narzędzia IT wspomagającego wejście na rynek pracy i aktywizację społeczną osób z wykształceniem wyższym po kierunkach związanych z kulturą, niekorzystających dotąd z podobnej pomocy, przede wszystkim ze względu na brak takiej możliwości, co jest podyktowane brakiem istnienia takiej oferty. Ta sytuacja uzasadnia dobrze zdiagnozowany problem badawczy, ponieważ istniejące standardowe metody aktywizacji zawodowej i społecznej osób pozostających bez pracy z wykształceniem wyższym nie są skierowane wprost na potrzeby osób po kierunkach związanych z kulturą.

Ponadto, Platforma jest skutecznym kanałem promocji artystów. Platforma daje również szansę na skuteczniejszą komunikację pomiędzy pracownikami instytucji rynku pracy, a artystami poszukującymi zatrudnienia.

Reasumując, mamy do czynienia z wysoką unikatowością rozwiązania, jakim jest model ART-AKTYWATOR, zarówno w przypadku platformy internetowej, wypracowanych modułów szkoleniowych, Instrukcji do platformy internetowej, jak też Podręcznika aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką.

Podsumowując i odnosząc się ponownie do analizy danych zastanych, stworzonych na potrzeby realizacji projektu, należy podkreślić, iż wszystkie formy wsparcia zostały ocenione pozytywnie, zarówno pod względem ich atrakcyjności jak i spodziewanej skuteczności. Tak pozytywne wyniki badań pozwalają

przypuszczać na tym etapie projektu innowacyjnego, że testowanie i w dalszej kolejności wdrażanie wypracowanych produktów finalnych w postaci Platformy internetowej ART-AKTYWATOR, Instrukcji do platformy internetowej, Podręcznika aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką, jak też scenariuszy szkoleniowych wraz z kompletem materiałów szkoleniowych warsztatowych i wytycznymi dla trenerów, jest uzasadnione i wskazuje na duże prawdopodobieństwo osiągnięcia zakładanych rezultatów.

Przeanalizowane treści zarówno na platformie jak i wymienionych dokumentach (scenariusze szkoleniowe, Instrukcja do platformy internetowej, Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką) nie ukierunkowują na ich modyfikację, a wprost przeciwnie pozwalają na wzmocnienie przekonania o uzasadnionych działaniach w ramach projektu innowacyjnego i adekwatnie sformułowanych problemach i potrzebach w grupie docelowej. Na tym etapie nie są widoczne żadne bariery w osiągnięciu pożądanых rezultatów i celów projektu. Dopiero etap testowania produktów pozwoli na obiektywne wskazanie ewentualnych barier, czy też problemów mogących utrudniać osiągnięcie założonych celów, bo o uniemożliwieniu raczej tu nie wspominamy, z uwagi na prawdziwie zasadną formę prowadzonych działań i ich ogromną komplementarność.

Aby cel główny projektu był realny do osiągnięcia konieczne było zaprojektowanie narzędzi wsparcia dostosowanych do potrzeb i odpowiadających na problemy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 miesięcy z woj. lubelskiego. Narzędzia, w postaci platformy internetowej i nieodzwonej przy korzystaniu z niej Instrukcji do platformy internetowej, jak również scenariusze szkoleniowe i Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą

i sztuką, umożliwią rozwój sytuacji na rynku pracy w/w osób, a także wzmocnienie i rozwój osób i podmiotów aktywnych w sektorze kreatywnym. A także, bez wątpienia stymulować będzie rozpoczynanie działalności w regionie.

W perspektywie długoterminowej powinno stać się to celem województwa lubelskiego, aby nie tylko wzmocnić potencjał istniejących podmiotów kreatywnych, ale także zwiększyć liczbę podmiotów kreatywnych w regionie.

Jednym z podstawowych problemów stawiających pierwsze kroki w branżach kreatywnych jest brak przestrzeni- zarówno do codziennej pracy, jak i do prezentacji. Rozwiązaniem problemu braku przestrzeni jest właśnie platforma internetowa ART-AKTYWATOR. Dlatego też pożądany jest etap testowania i wdrażania wypracowanych produktów finalnych, a w dalszej kolejności niewątpliwie ich upowszechnianie.

Reasumując, wypracowane produkty finalne cechuje wysoka skala innowacyjności. Projekt można uznać za unikatowy w skali lokalnej. Produkty dotyczą kwestii co prawda aktualnych, aczkolwiek wokół nich nie były podejmowane liczne inicjatywy usprawniające.

Mając na uwadze kryterium ceny, (czy proponowane podejście będzie tańsze) powinniśmy przede wszystkim skupić się na tym, że ideą wytworzenia proponowanych produktów finalnych miało być stworzenie narzędzi adekwatnych i skutecznych w nawiązaniu do potrzeb grupy docelowej. Adekwatność i skuteczność wypracowanych narzędzi (produktów finalnych) generuje sytuację, kiedy to mamy możliwość zetknięcia się z innowacyjnymi modelami, które niewątpliwie polepszą sytuację na rynku grupy docelowej. Zazwyczaj nie da się zmierzyć, ocenić produktu, narzędzia, sytuacji jedną miarą, a zwłaszcza, kiedy mamy do czynienia z produktem innowacyjnym, z czymś co nie było dotychczas

stosowane, upowszechniane. Fakt nieistnienia dotychczas na rynku lubelskim takich form aktywności, skierowanych bezpośrednio do grupy docelowej, powoduje wysoką determinację i zasadność finansowania proponowanych narzędzi w postaci produktów finalnych.

Mając na uwadze wszelkie inne formy mogące przyczynić się do zwiększenia adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 miesięcy, należałoby wskazać m.in. płatne staże i sybsydiowanie zatrudnienia. Są one niewątpliwie droższymi formami od proponowanych, dlatego mając na uwadze cel główny projektu, pożądane jest aby wdrożyć proponowane modele w postaci produktów finalnych, nie oceniając jeszcze na tym etapie kosztu wytworzenia i wdrożenia produktów finalnych jako wysokiego, czy niskiego. Poza tym licznie pojawiające się w całym Raporcie sugestie i opinie dotyczące produktów finalnych, wskazują na to, że koszty związane z ich wytworzeniem i wdrożeniem okazują się być zasadne do poniesienia.

W tym przypadku potencjalni odbiorcy proponowanych rozwiązań, mają możliwość skorzystania, dostęp do niezwykle innowacyjnych produktów, nieosiągalnych dotychczas na rynku lubelskim. Zazwyczaj wprowadzenie, wdrożenie na rynek swoistego „novum”, wiąże się z pewnym nakładem inwestycji w tą sferę.

Przewiduje się w omawianym przypadku, że w wyniku wdrożenia wypracowanych produktów finalnych, zostanie osiągnięty rezultat podjętych działań, w postaci osiągnięcia celu głównego projektu. Powinno to niewątpliwie determinować zasadność (bez względu na wysokość) ponoszonych w tym zakresie kosztów.

7. CO MOŻE WPLYWAĆ NA SKUTECZNOŚĆ PROPONOWANEGO PODEJŚCIA (METODY PRACY, DOBÓR GRUP DOCELOWYCH, ORGANIZACJA PROCESU WSPARCIA, INNE CZYNNIKI)?

Wszystkie proponowane w ramach Produktu Finalnego ART-AKTYWATOR narzędzia mające na celu aktywizację osób pozostających bez zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy, kończących studia na kierunkach związanych z kulturą i sztuką spotkały się z dobrym przyjęciem wśród użytkowników i odbiorców proponowanego wsparcia. Znajduje to odzwierciedlenie w wynikach przeprowadzonych badań przedstawicieli instytucji rynku pracy i absolwentów kierunków artystycznych i związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Zaproponowane w modelu narzędzia są adekwatną odpowiedzią na występujące w regionie bariery dotyczące wchodzenia na rynek pracy absolwentów kierunków artystycznych i rozwoju przemysłów kreatywnych w regionie – potwierdzają to przytoczone powyżej raporty i badania.

Platforma internetowa ART-AKTYWATOR i pozostałe produkty: Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką, Instrukcja do platformy internetowej, Scenariusz szkoleniowy („Jak chronić własność intelektualną? Prawo autorskie, prawo własności przemysłowej”, „Jak sprzedawać wytwory kultury? Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”, „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing, reklama, promocja, PR”, „Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy”,) są wręcz optymalną odpowiedzią na bariery związane z niewystarczającą współpracą i koordynacją działań podmiotów zainteresowanych wykorzystaniem potencjału kreatywnego osób po kierunkach związanych z kulturą i sztuką w regionie. Platforma stwarza

warunki do współpracy i dialogu pomiędzy osobami pozostającymi bez pracy po kierunkach związanych z kulturą i sztuką a przedsiębiorcami i instytucjami kultury w regionie. Jest odpowiedzią na kolejny problem związany z brakiem narzędzi w regionie pozwalających rozwijać klastrowy typ pracy i zarządzania przedsiębiorstwami w zakresie przemysłów kreatywnych. Pozostałe produkty powstałe w ramach modelu są dobrym uzupełnieniem całości wypracowanych rozwiązań skierowanych do poszczególnych jego użytkowników i odbiorców.

Warte podkreślenia jest to, że wszystkie części składowe produktu finalnego ART-AKTYWATOR powstały w oparciu o rzetelną analizę źródeł zastanych dotyczącej sytuacji osób pozostających bez zatrudnienia, którzy ukończyli kierunki związane z kulturą i instytucji rynku pracy, które przede wszystkim na dzień dzisiejszy oferują wsparcie dla tych osób. Powstały na tej podstawie Produkt Finalny ART-AKTYWATOR i składowe jego części - produkty pośrednie, na etapie formułowania założeń metodologii spotkały się z pozytywnym przyjęciem i oceną grupy docelowej odbiorców i użytkowników. Pozwala to przypuszczać, że opracowany model ART-AKTYWATOR, mający na celu wspomaganie w wejściu na rynek pracy osób pozostających bez zatrudnienia po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, będzie dobrym narzędziem, który umożliwi wielopłaszczyznowe wsparcie dla osób pozostających bez zatrudnienia po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, a także umożliwi współpracę wszystkim zainteresowanym rozwojem branży przemysłów kreatywnych w regionie.

Partycypacja na dotychczasowym poziomie wszystkich zainteresowanych powstaniem narzędzia, które będzie dobrze wspierało osoby pozostające bez pracy po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, i akceptacja w zdecydowanej większości proponowanych rozwiązań, pozwala optymistycznie sądzić, że wypracowany model powinien okazać się skuteczny w każdym z wymiarów,

w jakich będzie stosowany. Powinno to wpłynąć pozytywnie na sytuację osób pozostających bez pracy po kierunkach związanych z kulturą i sztuką oraz ożywić działalność przemysłów kreatywnych w regionie.

8. CZY MOŻLIWE JEST ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI PROPONOWANYCH METOD I POD JAKIMI WARUNKAMI?

Odpowiedź na tak postawione pytanie jest możliwa jedynie po przeprowadzeniu etapu testowania opracowanego modelu. Zaangażowanie każdej ze stron na dotychczasowych etapach opracowywania koncepcji modelu i jego narzędzi pozwala stwierdzić, że model jest dopracowany i odpowiadający na potrzeby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym po kierunkach związanych kulturą i sztuką. Wysokie wskaźniki akceptacji narzędzi proponowanych w opracowanym modelu (widoczne w wynikach przeprowadzonych badań) pozwalają sądzić, iż będzie on pożądanym narzędziem o wysokiej skuteczności w zakładanych wsparciem obszarach. Odpowiednia informacja o produktach – składających się na model ART- AKTYWATOR, wśród grupy docelowej odbiorców i użytkowników, właściwe przedstawienie idei modelu i rozwiązań w nim proponowanych, jest najważniejszym warunkiem z punktu widzenia skuteczności wprowadzanych rozwiązań. Na podstawie dotychczas zgromadzonego materiału, pozyskanego w ramach przeprowadzonych badań i analiz danych zastanych, zasadne staje się stwierdzenie, że proponowany model będzie skuteczny i zastosowane w nim metody i narzędzia przyniosą zamierzone efekty w postaci poprawy sytuacji na rynku pracy osób z wykształceniem wyższym po kierunkach związanych z kulturą i sztuką.

9. NA ILE JEST TO NOWE, KREATYWNE ROZWIĄZANIE, NA KTÓRE JEST ZAPOTRZEBOWANIE WŚRÓD ODBIORCÓW I UŻYTKOWNIKÓW?

Produkt finalny ART-KTYWATOR jest jedynym tego rodzaju innowacyjnym modelem wspierającym i pomagającym w wejściu na rynek pracy osobom z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, pozostających bez zatrudnienia w okresie minimum 12 miesięcy w województwie lubelskim. Do dnia dzisiejszego nie powstało w regionie lubelskim narzędzie o takim przeznaczeniu. Narzędzie, które umożliwia współpracę i wymianę informacji pomiędzy Instytucjami Rynku Pracy, osobami pozostającymi bez zatrudnienia z wykształceniem wyższym, po kierunkach związanych z kulturą i pracodawcami. Innowacyjność proponowanych rozwiązań polega na dostarczeniu kompleksowego modelu aktywizacji zawodowej i społecznej jako systemu organizacyjnego, łączącego w sobie różne koncepcje wspierania osób wchodzących na rynek pracy, istniejącego dotychczas oddzielnie w rzeczywistości gospodarczej.

Proponowany model różni się tym od dotychczas stosowanych metod wspierania osób wchodzących na rynek pracy, że skupia wszystkie dotąd rozproszone elementy w jednym miejscu. Koncentracja w jednym modelu ART-AKTYWATOR, wszystkich dotychczas stosowanych metod wspierania osób pozostających bez pracy, po studiach na kierunkach artystycznych i związanych z kulturą, ma za zadanie wzmocnienie i optymalne wykorzystanie całego ich potencjału, co może wpłynąć korzystnie na rozwój tej branży w regionie.

Nowość proponowanego rozwiązania jest tutaj widoczna w każdym wymiarze – grupy docelowej, problemu, formy wsparcia. Innowacyjność dotycząca grupy docelowej polega na skonstruowaniu oferty dotąd nieistniejącej na rynku, która odpowiadałaby na potrzeby osób pozostających bez pracy

z wykształceniem wyższym po kierunkach związanych z kulturą. W wymiarze problemu – innowacyjność polega na dopasowaniu i zmodyfikowaniu już istniejących metod aktywizacji zawodowej i społecznej, do potrzeb osób pozostających bez pracy z wykształceniem wyższym, po kierunkach związanych z kulturą, co spowoduje zwiększenie potencjału rozwoju w zakresie przemysłów kreatywnych. Innowacyjność produktu finalnego polega na innym niż dotychczas (nowatorskim) podejściu do rozwiązywania problemów grupy docelowej (zarówno odbiorców jak i użytkowników)

W wymiarze formy wsparcia – proponowany model jest kompleksowym rozwiązaniem, dostarczającym gotowe narzędzia dla każdej ze stron uczestniczących w jego wdrażaniu. Wszystkie dotychczasowe działania podejmowane wobec grupy docelowej projektu zmierzały we właściwym kierunku, jednakże brakowało w tych propozycjach kompleksowości ujęcia, usystematyzowania działań oraz skrajnie zindywidualizowanego podejścia do tej specyficznej grupy osób jakimi są artyści. Innowacyjność przejawia się w zaproponowanym podręczniku dla Instytucji Rynku Pracy - „Artysta to także zawód! Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką” oraz jego elementach:

- a) rekrutacji: w ramach której zastosowane zostanie nowe wieloprofilowe narzędzie diagnozowania deficytów i potencjału odbiorcy innowacji, jego motywacja oraz możliwości,
- b) narzędziach wsparcia odbiorców w formie:
 - innowacyjnych scenariuszy aktywizacji osób z grupy docelowej w wybranych formach: np. warsztatów budowania zespołu, scenariuszy szkoleń z zakresu „Jak chronić własność intelektualną? Prawo autorskie, prawo własności przemysłowej”, „Jak sprzedać wytwory kultury?

- Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”, „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing, reklama, promocja, PR”, „Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy”, wraz z gotowymi programami szkoleń.
- innowacyjnego produktu w zakresie wsparcia odbiorców w promowaniu się z środowisku internetowym, w tym: ścieżka promocji artysty krok-po-kroku, ankieta stopnia wykorzystania przez artystę internetu w swojej promocji, zadania domowe dla artystów oraz poprzez naukę utworzenia a następnie zamieszczenie portfolio na platformie internetowej ART-AKTYWATOR.
 - innowacyjnego narzędzia do wykorzystania w postaci: budowania przedsiębiorczych postaw artystów: kalkulator ekonomiczny, warsztat myślenia biznesowego, gra scenariuszowa wyniku biznesowego, symulatory biznesu,
 - innowacyjnego narzędzia do aktywizacji i sieciowania inicjatyw grup kreatywnych w środowisku lokalnym, w tym: inicjatywa w postaci organizowania „Okrągłych stołów”, promowania idei klastrów branżowych, inicjowanie działań partnerskich w wykorzystaniem fundrisingu.

Innowacyjność przejawia się przede wszystkim w internetowym narzędziu samoaktywizacji osób z grup docelowych poprzez zapewnienie im odpowiedniej sfery i miejsca w środowisku internetowym do promowania swojego talentu i w ten sposób nawiązywania kontaktów i poszukiwania pracy. Dotychczasowe rozwiązania funkcjonujące w internecie posiadały tylko wybrane elementy spośród tych, które kompleksowo zapewnia platforma internetowa ART-AKTYWATOR.

Każda z proponowanych form wsparcia niesie ze sobą gotowe do zastosowania rozwiązania oraz przykłady wykorzystania w różnej formie potencjału osób pozostających bez pracy z wykształceniem wyższym po kierunkach związanych z kulturą.

Reasumując – unikatowość proponowanego modelu polega na tym, że dotychczas podobny nie powstał w regionie, natomiast kompleksowość proponowanych w nim rozwiązań cechuje podejście innowacyjne, dotychczas nie zastosowane na poziomie lokalnym.

Odpowiedź na to pytanie potwierdzają badania prowadzone na wstępnym etapie realizacji w ramach projektu, przeprowadzone wśród przedstawicieli Instytucji Rynku Pracy na temat metod wspierania wchodzenia osób z grupy docelowej projektu. Biorący udział w badaniach przedstawiciele instytucji rynku pracy w zdecydowanej większości (od 93,3% do 55,5%) ocenili jako przydatne formy wsparcia proponowane w projekcie „ART-AKTYWATOR”.

Badani absolwenci kierunków artystycznych i związanych z kulturą i sztuką, którzy pozostają bez zatrudnienia przez minimum 12 miesięcy od ukończenia studiów bardzo przychylnie odnieśli się do proponowanego w ramach projektu modelu ART-AKTYWATOR. Zarówno tematyka proponowanych szkoleń, do których zostały opracowane materiały szkoleniowe i wersja szkolenia e-learningowego, jak również funkcjonalności na platformie internetowej, przez zdecydowaną większość respondentów ocenione zostały jako potrzebne.

IV. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Istotnym kryterium ewaluacji jest porównanie zaproponowanej metody do dotychczas stosowanych rozwiązań w zakresie wzrostu adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką z województwa lubelskiego. Podkryteria zastosowane jako narzędzia ewaluacji to określenie czy proponowane podejście jest: bardziej skuteczne, bardziej efektywne, bardziej ekonomiczne, bardziej atrakcyjne, tańsze i lepsze.

W zakresie kryterium **skuteczności** – należy wysoko ocenić potencjał wstępnej wersji produktu finalnego do efektywnego minimalizowania zdiagnozowanych problemów osób z wyższym wykształceniem, po kierunkach związanych ze sztuką i kulturą, które nie podjęły zatrudnienia w okresie 12m-cy od ukończenia szkoły wyższej. Skuteczność wdrożenia wypracowanego modelu w dużym stopniu zależeć będzie od elastyczności działań wdrożeniowych (promocyjnych i szkoleniowych) oraz uwzględnienia istniejącego kapitału społecznego lokalnych instytucji i organizacji na poziomie regionu, powiatu lub gminy.

Z punktu widzenia **efektywności** zaproponowanej metodologii wsparcia, która pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” wdrażania i upowszechniania produktu finalnego projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów – gdzie nakłady rozumiane są jako zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas, należy uznać, iż produkt cechuje stosunkowo wysoki poziom efektywności finansowej. U podstaw metodologii leży założenie, iż wypracowane produkty pośrednie (scenariusz szkoleniowy oraz podręcznik

aktywizacji zawodowej i społecznej) wdrożone i upowszechnione zostaną w ramach funkcjonujących instytucji rynku pracy. Metodologia nie zakłada kreowania nowych, dodatkowych instytucji dla wdrożenia modelu, a posługuje się istniejącymi już strukturami organizacyjnymi i dostępnymi zasobami kadrowymi w instytucjach, których statutowym celem jest wspieranie min. osób z grupy docelowej projektu. Wykorzystanie elementów wypracowanej metodologii wsparcia w nielicznych przypadkach może wymagać jedynie ewentualnego poniesienia dodatkowych kosztów związanych z przeszkoleniem pracowników instytucji rynku pracy z zakresu stosowania nowej metody pracy, czy też poniesienia dodatkowych nakładów w celu uzupełnienia infrastruktury wykorzystywanej na potrzeby prowadzenia szkoleń czy warsztatów. Jednak należy podkreślić, iż będą to przypadki sporadyczne jako, że instytucje rynku pracy ze względu na charakter prowadzonego wsparcia są wyposażone zarówno w infrastrukturę techniczną jak i odpowiednio przygotowane kadry. Z tego punktu widzenia efektywność metodologii należy ocenić pozytywnie.

Na uwagę zwraca jednak produkt pośredni w postaci platformy internetowej ART-AKTYWATOR, który stanowi najbardziej kosztowny element metodologii biorąc pod uwagę jego utworzenie oraz utrzymanie jego trwałości. W tym przypadku należy dokonać analizy relacji poniesionych kosztów do spodziewanych efektów wdrożenia innowacji. Każde bowiem innowacyjne przedsięwzięcie zakłada stosunkowo wyższe koszty jego realizacji od standardowych projektów. Ważne jest zatem aby korzyści, które przyniesie wdrożenie nowego pomysłu przewyższały jego ewentualne koszty. W przypadku zaproponowanej platformy internetowej ART-AKTYWATOR trudno jest ocenić korzyści jakie przyniesie jej wdrożenie w wymiarze materialnym – nie powstaje ona bowiem w celach komercyjnych. Platformę należy zatem oceniać z punktu widzenia korzyści jakie przyniesie jej potencjalnym odbiorcom i użytkownikom

w wymiarze podniesienia poziomu aktywizacji zawodowej i społecznej jak i korzyści dla rynku pracy. Przedmiotowa platforma dzięki swojemu szerokiemu zastosowaniu (forum wymiany informacji i doświadczeń odbiorców projektu, miejsce promocji i marketingu artysty, miejsce zgłaszania ofert pracy/zlecenia usług, współpracy odbiorców projektu wraz z użytkownikami) posiada duży potencjał do tego by pełnić podstawowy element aktywizacji zawodowej i społecznej odbiorców projektu. Przy założeniu, iż narzędzie zostanie odpowiednio szeroko rozpowszechnione wśród odbiorców, użytkowników i pracodawców i jego możliwości zostaną odpowiednio wykorzystane daje podstawy by sądzić, iż spełni kryterium efektywności.

Poprzez **trafność** wstępnej wersji produktu należy ocenić w jakim stopniu założone cele leżące u podstaw opracowanej metodologii odpowiadają zidentyfikowanym problemom i rzeczywistym potrzebom do zaspokojenia w obszarze związanym ze wzrostem adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką adekwatności, które nie podjęły zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej. Cele określone w projekcie dotyczą sedna zdiagnozowanego problemu powyższej grupy docelowej.

1. Cel 1 -Wzrost wiedzy i umiejętności w zakresie biznesowego wykorzystania potencjału kreatywnego 16 kobiet i 4 mężczyzn z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy z woj. lubelskiego w okresie 01.07.2012-31.07.2014, stanowi odpowiedź na zdiagnozowany problem braku przygotowania do wejścia na rynek pracy jak i przygotowania do prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Cel 2. – Zwiększenie możliwości współpracy i dialogu pomiędzy osobami pozostającymi bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy z woj. lubelskiego z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą, a przedsiębiorcami, instytucjami rynku pracy i kultury w regionie w okresie 01.07.2012-31.07.2014, odpowiada na zdiagnozowany w ramach badań problem niskiego poziomu i niskiej jakości współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy, a absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą.
3. Cel 3. – Wzrost możliwości skutecznego aktywizowania na regionalnym rynku pracy osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostających bez zatrudnienia w okresie 12 m-cy z woj. lubelskiego przez instytucje rynku pracy poprzez utworzenie, wdrożenie i włączenie innowacyjnego modelu ART-AKTYWATOR w okresie 01.07.2012-31.07.2014. Cel powyższy najpełniej odnosi się do sytuacji powyższej grupy docelowej, co do której w ramach przeprowadzonych badań zdiagnozowano brak bezpośrednich dedykowanych działań na rzecz aktywizacji zawodowej absolwentów kierunków artystycznych i związanych ze sztuką.

Cele leżące zatem u podstaw metodologii wsparcia należy ocenić bardzo pozytywnie w kontekście ich trafności w stosunku do potrzeb osób z grupy docelowej projektu – zarówno odbiorców jak i użytkowników.

Oceniając **użyteczność** wstępnej wersji produktu finalnego należy zbadać stopień, w jakim projekt zaspokaja istotne potrzeby osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, którzy nie podjęli zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej.

Jak wspomniano powyżej w procesie opracowywania wstępnej wersji produktu finalnego oparto się na pogłębionej analizie sytuacji odbiorców na rynku pracy, uwarunkowań związanych ze stopniem współpracy instytucji rynku pracy z absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą jak i na szerokim kontekście szans rozwoju przemysłów kreatywnych w regionie. Wypracowana metodologia wsparcia w znacznym zakresie odpowiada na podstawowe problemy grupy docelowej projektu. Trafnie niweluje główne bariery tej grupy na rynku pracy (brak udokumentowanego doświadczenia zawodowego, niskie umiejętności interpersonalne, nieumiejętność poruszania się po rynku pracy czy niska umiejętność autopromocji i „sprzedawania” swoich talentów. Dostarcza narzędzi i instrumentów, które odpowiednio zastosowane dają duże szanse odbiorcom na odnalezienie się na rynku pracy.

Trwałość efektów – to ocena, czy pozytywne efekty proponowanej metodologii mogą trwać po zakończeniu projektu. Aby odpowiedzieć na tak postawione pytanie, należy odwołać się do kryteriów oceny metodologii przywołanych powyżej. Na trwałość efektów bowiem znaczący wpływ mają kryteria użyteczności, efektywności i trafności wstępnej wersji produktu finalnego. Pozytywna odpowiedź na powyższe kryteria może dać wstępne potwierdzenie, iż wypracowane w ramach projektu produkty będą trwałe i upowszechniane. Zaproponowany model wsparcia posiada bardzo duży potencjał do tego, aby zapewnić trwałość jego efektów po zakończeniu projektu. Przemawiają za tym takie argumenty jak: łatwość wdrażania i wykorzystywania produktów pośrednich wypracowanych w ramach metodologii, ich stosunkowo niski koszt wdrożenia, atrakcyjność, prosta forma i treści dostosowane do charakteru odbiorców (osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką, którzy nie podjęli zatrudnienia w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły wyższej.

Wnioski, zawarte w analizie danych zastanych jak i analiza badań jakościowych i ilościowych pozwala stwierdzić, że proponowany model wsparcia – ART.-AKTYWATOR skierowany do odbiorców i użytkowników jest jedynym tego typu rozwiązaniem w regionie i trafnie identyfikuje ich potrzeby. Stanowi to o jego walorze **unikatowości**. Innowacyjne, niestandardowe metody zawarte w modelu ART- AKTYWATOR, dedykowane konkretnie dla osób z wykształceniem wyższym po kierunkach związanych z kulturą wydają się być odpowiednimi do dalszego przetestowania i upowszechniania wśród specyficznej grupy docelowej projektu.

Z analizy produktów finalnych oraz oceny wypracowanych rozwiązań wynika, rekomendacja łącznego zastosowania 4 produktów pośrednich, gdyż tylko komplementarność i kompleksowość narzędzia zwiększa skuteczność każdego z narzędzi, tworząc trafne warunki ich zastosowania. Kreuje tym samym warunki zewnętrzne do ich prawidłowego funkcjonowania. Z uwagi na założenie, iż jeden z produktów stanowi gotowe narzędzie pracy dla instytucji rynku pracy oraz uwzględniając ich różnorodną specyfikę działania i podejścia do ostatecznego odbiorcy metodologii zaleca się aby w fazie testowania został położony znaczący nacisk na sferę uświadamiania znaczenia zróżnicowanego podejścia do odbiorców metodologii – tj. artystów. Element właściwego wdrożenia, funkcjonowania i wykorzystania otrzymanego narzędzia stanowić może ważki argument z procesie dalszego upowszechniania modelu wsparcia ART-AKTYWATOR. Znaczącą uwagę należy tu zwrócić na proces właściwie przeprowadzonej rekrutacji uczestników fazy testowania i utrzymania ich zainteresowania zaproponowanym wsparciem, a także należy wykazać się szybką reakcją i elastycznym podejściem do odbiorców.

Rzetelnie przeprowadzona analiza potrzeb i oczekiwań odbiorców i użytkowników oraz ocena opracowane w jej kontekście metodologia wsparcia, uzasadnia potrzebę szerszego zastosowania wypracowanych produktów. Rekomenduje się tym samym produkt finalny – ART-AKTYWATOR do upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki.

Raport opracował:

Zespół ds. ewaluacji projektów w EuroCompass Sp. z o. o. pod kierunkiem Pana Ryszarda Boguszeńskiego – Prezesa Zarządu

Ryszard Boguszeński – Ekspert ds. rozwoju lokalnego i regionalnego

Dominika Łakota	– Specjalista ds. rynku pracy
Anita Michaluk	– Specjalista ds. rozwoju zasobów ludzkich
Jacek Kądziela	– Specjalista ds. rozwoju zasobów ludzkich